

Hana Geussová
EVROPSKÝ ANTISEMITISMUS PO ROCE 1945

Úvod

Říká se, že antisemitismus, tedy nenávist vůči příslušníkům židovského národa nebo vyznání podmíněna nábožensky, rasově nebo jinak, je nejvytrvalejší nenávistí v lidských dějinách. Židé byli pronásledováni od starověku a nenávist k nim přetrvávala až do 20. století, kdy vyvrcholila pokusem o vyhlazení evropské části židovské populace. Nabízí se otázky týkající se původu tohoto negativního cítění, příčin jeho vzniku a hlavně jeho vytrvalosti. K těmto otázkám v současné době přibývají další, jež jsou aktuální i pro ty, kteří jsou nakloněni děláním tlustých čar za minulostí. Za prvé, jak je možné vysvětlit existenci antisemitismu i po holocaustu, kdy došlo k vyhubení šesti miliónů Židů? Proč antisemitismus nevymizel v těch zemích, kam se po válce vrátilo jen několik málo procent původního židovského obyvatelstva? A za druhé, kdo jsou ti, kteří se snaží zpochybňovat rozsah nebo dokonce samotnou existenci holocaustu, jak šíří své myšlenky a proč získávají čím dál větší popularitu?

Nekladu si za cíl odpovědět na tyto otázky; ve své práci bych chtěla alespoň upozornit na nejvýraznější projevy antisemitismu v poválečné Evropě a přiblížit odsouzeníhodný pseudohistorický přístup podporující celosvětový antisemitismus – popírání holocaustu.

1 EVROPSKÝ ANTISEMITISMUS PO ROCE 1945

1.1 Protižidovské projevy bezprostředně po skončení války

Poválečný evropský antisemitismus byl ovlivněn dvěma faktory: jednak pocity zmatku a viny vůči Židům vracejícím se z koncentračních táborů, jednak postupnou emancipací Židů vedoucí k vytvoření státu Izrael v roce 1948.

1.1.1 Poválečná vlna antisemitismu v Polsku

Nejvýraznější projevy nenávisti vůči Židům, kteří se vraceli z koncentračních táborů, se objevily v tradičně silně antisemitském Polsku. Mnoho Poláků se během války nedokázalo zbavit dlouho před válkou zakořeněných protižidovských postojů, které se u některých ještě prohloubily v důsledku téměř šestileté nacistické okupace. Mnozí Poláci, kteří Židy vnímali jako nepřátele Polska, se nedokázali smířit s tím, že se na přeživší hledí jako na oběti. Nenávist některých Poláků vůči Židům byla tak silná, že litovali samotného návratu Židů z vyhlazovacích táborů.

Krátce po skončení války proběhly na několika místech pogromy. K nejkrvavějšímu z nich došlo v červenci 1946 v polském městě Kielce. Bylo při něm zavražděno 42 z celkového počtu cca 200 navrátilých se Židů¹. Záminkou bylo křivé obvinění Židů z únosu a vraždy polských dětí. Do násilností se zapojili civilisté, vojáci i policie. Většina vrahů nebyla nikdy potrestána. Pogromy proběhly i v dalších polských městech, například v Krakově, Varšavě, Lublinu nebo v Lodži. Celkový počet zavražděných Židů od konce války do konce roku 1946 se odhaduje na 327². Většinu polských Židů, kteří přežili válku i následné pogromy, nepřátelský postoj Poláků přinutil k emigraci, nejčastěji do Palestiny.

1.1.2 Českoslovenští Židé

Čeští a slovenští Židé, stejně jako jejich evropští souputníci, pociťovali po návratu z koncentračních táborů domů kromě smutku ze ztráty bližních zároveň nejistotu a někdy i beznaděj vzhledem k situaci, ve které se nacházeli. Při příchodu domů často zjišťovali, že byty, které jim před válkou patřily, nyní obývají cizí lidé. Velká část obyvatel židovských bytů a majitelů původně židovského majetku neměla z návratu Židů příliš velkou radost. Mezi nejznámější případy problémů s restitucí židovského majetku patřila takzvaná Varnsdorfská aféra, která vznikla poté, co se Žid Emil Beer domáhal navrácení textilní továrny ve Varnsdofru. Tamější komunisty vedená Ústřední rada odborů se pokusila navrácení překazit, k čemuž ji vedly kromě protikapitalistických i protižidovské pohnutky.

Antisemitismus však v poválečných letech zasáhl více slovenské než české Židy. Slovenský poválečný antisemitismus často zastíral pocity viny – Slováci se narozdíl od většiny Čechů na pronásledování Židů a zabavování jejich majetku podíleli. Nepřátelské postoje k Židům byly podporovány i představiteli slovenské Demokratické strany, v níž zaujali významná postavení někteří bývalí aktivní členové Hlinkovy slovenské lidové strany. Vyvrcholením antisemitských nálad v poválečné slovenské společnosti bylo několik pogromů, které proběhly roku 1945 v Topolčanech a v Prešově, v letech 1946 a 1948 v Bratislavě. Stejně jako v Polsku (i když na Slovensku nebyly tak krvavé) měly za následek odliv židovského obyvatelstva do Palestiny.

---

¹ Engel, David: Patterns of Anti-Jewish Violence in Poland 1944 - 1946, Jeruzalém 1998, www.yadvashem.org

² Tamtéž.

Dalším problémem, který museli někteří čeští a slovenští Židé řešit, byly retribuční dekrety. Ty se vztahovaly na ty Židy, jejichž mateřštinou byla němčina nebo maďarština a žili na území poválečného Československa.

1.2 Antisemitismus v zemích na východ od železné opony

S blížícím se nástupem komunismu se Židé ze zemí východního bloku začali dělit na tři skupiny. V první byli ti, kteří čekali na vhodnou příležitost k emigraci do Palestiny. To však před rokem 1948 představovalo problém, protože Velká Británie, která měla na starosti správu území Palestiny, s ohledem na arabské obyvatelstvo přistěhovalectví omezovala. Jednou z mála možností, jak se do Palestiny dostat, byla ilegální přeprava z italských a francouzských přístavů. Tato komplikovaná akce, nazvaná Brichah³, byla organizována židovskou podzemní armádou působící z Palestiny. Československo v této akci sehrálo důležitou roli, protože se stalo jednou z tranzitních stanic pro evropské Židy mířící do Palestiny.

Druhou skupinu Židů tvořili ti, kteří už před válkou podporovali levicové politické strany, takže se nyní přiklonili k poválečnému nadšení z programu komunistických stran. Takto aktivní Židé (kteří se mnohdy od židovství distancovali) často doufali v komunistickou společnost, ve které nebude figurovat antisemitismus.

Poslední skupinu tvořili Židé, kteří se rozhodli zůstat v Evropě bez zjevných politických pohnutek.

Většině židovských zájemců o vystěhování se do Palestiny ze zemí spadajících pod vliv SSSR se emigrace v letech následujících bezprostředně po skončení války podařila, a to i díky proizraelskému postoji Sovětského svazu. Stalin zpočátku vznik Izraele podporoval, protože doufal v levicové a prosocialistické zaměření Židů. Zásadní obrat nastal v okamžiku, kdy roku 1948 samostatný židovský stát Izrael skutečně vznikl a vyjádřil se pro přímou spolupráci se západními velmocemi. Do této doby spadají počátky politicky motivovaného antisemitismu, který země sovětského bloku provázel po celou dobu jeho existence.

Nejméně byli Židé pronásledováni a šikanováni v Sovětském svazu, navíc jim byla znemožněna emigrace do Izraele. Většina z nich proto musela čekat až do devadesátých let, kdy masově opouštěli bývalý SSSR. Ve zbytku evropských zemí spadajících do sféry sovětského vlivu neprobíhaly perzekuce Židů tak drasticky, což bylo způsobeno mimo jiné i jejich malým počtem a značným stupněm asimilace (Židé, kteří se asimilovat nechtěli, většinou emigrovali).

1.2.1 Odrasy sovětského antisemitismu v československé společnosti

Ještě necelé dva roky po převratu v únoru 1948 se nový režim choval k Židům tolerantně. Bylo podporováno vystěhovalectví do Palestiny (poměrně brzy po převzetí moci komunisty už do Izraele) a komunistické vedení se snažilo přesvědčit Židy, kteří zůstali v Československu, o snaze naprosto potlačit jakékoliv antisemitské projevy. Například tehdejší ministr informací Václav Kopecký ujišťoval v březnu 1948 členy Pražské židovské obce: „To, co se nyní odehrálo v ČSR, jest také porážkou fašizujících antisemitských živelů. Nový režim chce, aby ještě větší měrou byla respektována náboženská, občanská a společenská práva židů.“⁴ Stejně jako křesťanských institucí se však i židovských obcí týkaly kontroly a zásahy shora.

Následujícího roku se situace československých Židů začala zhoršovat, jednak znemožněním emigrací, jednak přijetím nového výkladu slova sionismus. Tento

---

³ Brichah (hebrejsky útěk) byla založena už v lednu 1945 v polském Lublinu. Měla za úkol přepravit evropské Židy, kteří přežili holocaust, do Palestiny.

⁴ Hoensch, Jörg K.: Emancipácia Židov – antisemitismus – prenasledovanie, Bratislava 1999, s. 195

pojmem byl Sověty interpretován jako „zvlášť reakční nacionalistická forma imperialismu“⁵.

Vyvrcholením antisionistické kampaně byla vlna politických procesů, z nichž nejzávažnější byl „proces s vedením spikleneckého centra v čele s Rudolfem Slánským“. V tomto vykonstruovaném procesu bylo obžalováno celkem 14 osob, z toho 11 včetně Slánského židovského původu. Ačkoli k výkonu tohoto procesu přišlo pověření z Moskvy, není možné popřít aktivitu domácích vykonavatelů. Václav Kopecký během příprav procesu prohlásil: "Po válce, v květnu 1945 a pak v únoru 1948 se do řad strany dostalo veliké množství lidí židovského původu, jak sionistického, tak kosmopolitního smýšlení ... [Slánský] nejen že umožnil vstup do strany všemožným židovským živilům, ale napomáhal tomu, aby se dostali do aparátu strany, na důležitá místa, do klíčových pozic, do významných funkcí. Vzpomeňte jen, kolik jich bylo v sekretariátě ÚV, kolik jich bylo krajskými sekretáři, jak se tito funkcionáři ve svém postavení starali, aby se lidé židovského původu dostali na významná místa ve státním aparátě."⁶

Na tomto místě je třeba poznamenat, že zastoupení Židů v Komunistické straně Československa bylo vzhledem k jejich podílu na celkovém počtu obyvatelstva neobvykle vysoké. Mnoho Židů do KSČ vstoupilo mezi lety 1945 – 1948; někteří z nich podporovali komunisty už před válkou, někteří komunismus vnímali jako protiklad nacismu. Sympatie ke komunistické straně určitě ovlivnil i Sovětský svaz, který se podílel na osvobození Československa. Není ovšem důvod domnívat se, že by Židé měli jiné důvody působení v KSČ a snahy dostat se na vyšší a vlivnější pozice než osoby nežidovského původu. Proces, ve kterém byli obžalováni především židovští komunisté, lze tedy právem pokládat za projev antisemitismu.

Dalším krokem v „boji proti sionismu“ byla evidence židovských obyvatel Československa, vytvořená na počátku padesátých let. Téměř každý Žid (bez ohledu na národnostní nebo náboženské cítění) měl v evidenci svoji kartu (což vzhledem k nízkému počtu Židů – po válce a po emigracích – nepředstavovalo větší administrativní problém), ve které bylo uvedeno kromě základních údajů i členství v různých (sionistických) organizacích, činnost před válkou, během války a po ní, majetkové poměry, způsob života a další informace doplňované podle aktuální potřeby. Tato evidence nebyla v pozdějších letech příliš důležitá, ale v padesátých letech posloužila při prověřování osob ve vyšších funkcích v podnicích, organizacích apod.

Koncem 50. a počátkem 60. let se situace československých Židů výrazně zlepšila. Do této doby spadá úspěšná literární tvorba spisovatelů židovského původu A. Lustiga, L. Aškenazyho, L. Fukse a dalších. O akceptování židovských osobností v kulturním životě svědčí i zvýšený zájem o dílo Franze Kafky a návštěva amerického židovského básníka Allena Ginsberga v Praze. Přednormalizační šedesátá léta byla rovněž poznamenána veřejnými projevy známých i méně známých osobností odsuzujícími antisemitský charakter padesátých let.

Nová vlna antisemitismu přišla po vpádu vojsk Varšavské smlouvy v srpnu 1968 a následné normalizaci. Období normalizace Židům v mnohých ohledech připomínalo padesátá léta. Židé byli označeni za přívržence kontrarevolučních sil, za kosmopolity a sionisty, bez ohledu na to, jestli se jimi cítili nebo necítili být. Novým pojmem zavedeným v této době byl tzv. židovský intelektuál, tedy kombinace dvou negativ. Typickými židovskými intelektuály byli přívrženci reformního proudu Ota Šik, František Kriegel nebo Eduard Goldstücker. V období normalizace se stalo trendem

⁵ Svobodová, Jana: Zdroje a projevy antisemitismu v českých zemích 1948 – 1992, Praha 1994, s. 31

⁶ Tamtéž, s. 39

„popírání antisemitismu“. Oficiální doktrínu pro tento směr vytvořil novinář Rudého práva František J. Kolár, který své otevřeně antisemitské stati publikované už na konci šedesátých let vydal v knize Sionismus a antisemitismus. Kolárův antisemitismus spočívá v soustavném popírání existence samotné židovské otázky. Podle něj „židovskou otázku vyhrabali židovští intelektuálové ze smetiště dějin, uměle ji nafoukli a udělali z ní politikum. Tak se pokusil Goldstücker a další židovští intelektuálové získat nedotknutelnost. Kdo je kritizoval, byl hned antisemita. Dubnové plénum r. 1969 a nové vedení KSČ udělalo tečku i za touto smutnou kapitolou našich novodobých dějin, kdy nevelká, avšak schopná a dobře připravená skupina intelektuálů se pokusila vedle jiných zaprášených, muzeálních relikvií naší minulosti vyhrabat i tzv. židovskou otázku. Taková otázka u nás prostě není, jako neexistuje ani v Sovětském svazu, ani v jiné socialistické zemi. A nedovolíme sionistům ani imperialistické propagandě, aby takovou otázku v naší zemi křísili.“⁷ Toto prohlášení jasně vyjadřuje postoj komunistů k židovské otázce. Antisemitismus a židovská otázka neexistovaly, ale když bylo třeba označit viníka krizového vývoje ve společnosti, byli to „židovští intelektuálové – iniciátoři kontrarevoluce“ a „sionisté – služebníci západního imperialismu“. Dokladem pro toto tvrzení může být hodnocení dopadů pražského jara v době normalizace, stejně jako vyjádření komunistů k vzniku Charty 77 z 12.1.1977, kdy v článku Ztroskotanci a samozvanci Rudé právo uvedlo, že Charta 77 vznikla „na objednávku antikomunistických a sionistických centrál“.⁸ Toto obvinění bylo bezdůvodné, protože mezi chartisty nebylo příliš mnoho osob židovského původu (a ještě méně těch, kteří se k židovství otevřeně hlásili, popř. byli členy židovských organizací), ale poukazuje to na dobové vnímání Židů jako nepřátel socialismu. Hlavním terčem útoků se stal chartista František Kriegel,⁹ který byl za sionistu a židovského intelektuála označován už od dob pražského jara. Situace československých židů od 70. let víceméně stagnovala až do revoluce v listopadu 1989.

1.3 Antisemitismus v západní Evropě

Antisemitské tendence se na západě Evropy neprojevovaly zdaleka tak silně jako v zemích ovládaných komunisty. Bylo to proto, že se o holocaustu a jeho dopadu na Židy začalo mluvit záhy po skončení války. Tím se minimalizovala tabu týkající se této části historie a zároveň se zvýšila informovanost nežidovského obyvatelstva. Antisemitismus existoval, ale narozdíl od komunistických zemích se o něm na západě mluvilo.

Hlavní antisemitským projevem v západní Evropě se brzy po válce stalo popírání holocaustu. Tzv. revizionisté tak spolu s neonacisty tvořili a tvoří největší skupinu západoevropských antisemitů.

1.4 Posttotalitní Evropa – vyrovnávání se s minulostí

Pád komunismu umožnil dva pro Židy důležité kroky: 1) znovuobnovení možnosti odchodu do Izraele 2) nutnost mluvit o problematice antisemitismu. Začaly vznikat studie na toto téma, odborníci se mohli vrátit o více než čtyřicet let zpět a zkoumat průběh holocaustu. Zveřejňování výsledků těchto výzkumů napomohlo k zlepšení zmateného vztahu nežidovské veřejnosti k Židům. Stejný význam mělo i zpřístupnění židovských památek, otevření rozsáhlých expozic na rozličná témata týkající se života Židů (v České republice například otevření Muzea ghetta v Terezíně, obnovení

⁷ Kolár, František J.: Sionismus a antisemitismus, Praha 1970, s. 19

⁸ Rudé právo, Praha 12.1.1977

⁹ František Kriegel je uveden v prvním seznamu signatářů Prohlášení Charty 77 z 1. 1. 1977.

synagogy v Ústěku a podobně). Celkově se tedy situace Židů po demokratizaci zemí bývalé totalitní Evropy vyvíjela příznivě. Uvolnění společenských poměrů ovšem přineslo i prostor pro vznik neonacistických skupin. Právě neonacisté a jejich příznivci jsou nejčastějšími původci antisemitismu v dnešní nejen posttotalitní Evropě. Na začátku devadesátých let své myšlenky šířili pomocí tiskovin (u nás například Týdeník politika, který vycházel v letech 1991 – 1992), nyní je jejich hlavní zbraní internet, kde mohou beztrestně zveřejňovat překlady antisemitských prací svých zahraničních kolegů, publikovat vlastní díla a bez omezení diskutovat na diskusních fórech. Právě internet společně s nedostatečnou informovaností možná může za nárůst antisemitismu zaznamenaný v prvních letech nového tisíciletí.

2 POPÍRÁNÍ HOLOCAUSTU

2.1 Vymezení pojmu popírání holocaustu

Popírání holocaustu neznamena jen naprosté odmítání existence genocidy Židů, i když někteří popírači takové stanovisko zastávají. Řadí se sem i ti, kteří zpochybňují relevantní fakta týkající se původu a původců vyhlazování, jeho průběhu, nástrojů a celkové bilance. Někteří popírači, neboli revizionisté, jak sami sebe nazývají, například připouštějí vraždění Židů během druhé světové války, ale odmítají uznat přímou účast hitlerovského Německa. Jiní uznávají pronásledování Židů, existenci vyhlazovacích táborů a zejména plynových komor však popírají. Dalším častým argumentem popíračů je spekulace o celkovém počtu mrtvých. Místo skutečných 6 milionů jich většina oficiálně uznává mezi 300 tisíci a 1,5 milionu¹⁰. Kombinace zmíněných způsobů argumentace není neobvyklá. Popírání spočívá v úmyslném zkreslování historických skutečností, zavádějících interpretacích nebo úplném zamlčování důležitých faktů. Někteří popírači tyto přístupy aplikují tak, že na neznalého mohou jejich práce působit jako zcela věrohodné a profesionální.

2.2 Stručná historie popírání

Ačkoli se zdá, že popírání holocaustu může mít význam až v dnešní době, kdy svědků genocidy značně ubylo, první popírači se objevili již krátce po válce (nacisty snažící se zničit důkazy holocaustu ještě na konci války nepočítaje). Za zakladatele „historického revizionismu“ a za otce popíračů je považován Francouz Paul Rassinier¹¹. Ten ve své knize *Le Mensonge d'Ulysse* (Odysseova lež), stejně jako v dalších dílech, zlehčuje realitu koncentračních a vyhlazovacích táborů, zpochybňuje vedoucí úlohu nacistů v těchto táborech a napadá správnost statistik týkajících se počtu obětí holocaustu. V *Odysseově* lži píše: „Zde nepřichází v úvahu žádná pochybnost: Na základě našich výzkumů jsme dokázali, že nejméně 4 419 908 evropských Židů emigrovalo dříve, než mohli být zatčeni deportováni do koncentračních táborů, a měli bychom je přidat k těm, kteří podle historiků a statistik podporujících sionistický mýtus genocidy žili v Evropě v roce 1945.“¹² Z Rassinierových spisů je patrné antisemitské smýšlení, například v knize *Le Drama des Juifs Européens* (Drama evropských Židů): „Drama evropských Židů nespočívá v tom, že šest milionů z nich bylo zničeno, ale spíše v tom, že Židé tvrdí, že se tak stalo.“¹³ Rassinierovy myšlenky týkající se „sionistického spiknutí, vzniku mýtu holocaustu s cílem vymámit z poraženého Německa co nejvíc peněz na reparace“ převzali jeho následníci, stejně jako způsoby šíření zkreslených informací a lží podporovaných zamlčením podstatných skutečností.

Rassinierovy myšlenky byly v průběhu padesátých a šedesátých let přijaty v zemi, kde se dnes popíračům daří skvěle – ve Spojených státech amerických. První američtí popírači měli už dříve co do činění s antisemitismem a často i s extremistickými skupinami. Vliv na americkou podobu popírání měla i početná židovská komunita na severoamerickém kontinentu, která byla z nemalé části tvořena přistěhovalci. Tento fakt dokázali popírači využít. Například antisemita W. D.

---

¹⁰ Mathis, Andrew E.: Holocaust Denial, a Definition, www.holocaust-history.org

¹¹ Paul Rassinier (1906 – 1967), středoškolský učitel dějepisu a zeměpisu, za druhé světové války účastníkem francouzského odboje, za což byl internován v KT Buchenwald a Dora.

¹² Rassinier, Paul: *The Holocaust Story and the Lies of Ulysses*, Kalifornie 1989, s. 388

¹³ Kulka, Erich: *Nová tvář antisemitismu – popírání šoa*, in: *Antisemitismus v posttotalitní Evropě*, Praha 1993, s. 58 - 75

Herrstrom už roku 1952 prohlásil, že Židé žijící v současné době v USA jsou ti Židé, o kterých se tvrdí, že zahynuli během holocaustu¹⁴. Ačkoli Herrstrom a jemu podobní neměli v padesátých letech příliš velký vliv, otevřeli dveře popírání holocaustu v americkém provedení. Právě z amerických antisemitů vzešly nejdůležitější postavy popírání, které jsou dnešními revizionisty často citovány. Byli to například Harry Elmer Barnes¹⁵, Austin J. App¹⁶ nebo David Leslie Hoggan¹⁷.

2.2.1 Institut pro historickou revizi

První organizace sdružující americké a posléze i neamerické popírače vznikla roku 1978. Byl jí Institut pro historickou revizi¹⁸ (dále jen IHR), v němž se pod záminkou „skutečně vědeckého výzkumu“ shromáždili zejména takoví „odborníci“, kteří neměli a nemají kompetenci k provádění historického bádání¹⁹. Úloha IHR se od jeho vzniku téměř nezměnila – zaměřuje se hlavně na šíření revizionistických textů (které se týkají především popírání holocaustu), a to jak prostřednictvím internetu, tak i vydáváním popíračských prací knižně nebo ve svém vlastním časopise *Journal of Historical Review*.

IHR se do povědomí amerických akademiků i širší veřejnosti zapsal už krátce po své první konferenci v roce 1979. Na té vyhlásil tehdejší ředitel IHR William David McCalden, že vyplatí odměnu ve výši 50 tisíc dolarů tomu, kdo by mohl prokázat, že nacisté za druhé světové války používali plynové komory k vyvražďování Židů. Tento obratný tah měl zviditelnit Institut a upoutat pozornost za každou cenu. Nejprve na výzvu nikdo nereagoval, ani média IHR nevěnovala dlouhodobě pozornost. Proto se McCalden rozhodl pro další krok. Rozeslal dopisy některým známým osobnostem, které přežily holocaust, dopis s nabídkou přihlášení do soutěže, ve které mají dokázat, že k holocaustu skutečně došlo (odměna zůstala stejná – 50 tisíc dolarů). Po delších peripetiích nakonec na účast v „soutěži“ jeden z přeživších Osvětlení přistoupil. Projekt IHR se nakonec neuskutečnil, institut musel onomu přeživšímu vyplatit finanční náhradu, ale zajistil si tím pozornost odborné i laické veřejnosti, o což mu šlo.

V současné době je největší koncentrace popíračů (s výjimkou islámské Asie) v USA. Mekkou popíračů je tolerantní Kalifornie, kde sídlí již zmiňovaný Institut pro historickou revizi. Řadě popíračů se podařilo proniknout na půdu amerických univerzit, kde s odvoláním na svobodu slova zaručenou prvním dodatkem Ústavy²⁰ mohli (a někteří stále mohou) šířit své pseudovědecké teorie.

2.3 Nejčastější argumenty popíračů

---

¹⁴ Lipstadtová, Deborah E.: *Popírání holocaustu*, Praha 2001, s. 96

¹⁵ Harry Elmer Barnes (1889 – 1968) je považován za prvního amerického popírače. Byl obdivovatelem Paula Rassiniera a překládal jeho díla do angličtiny.

¹⁶ Austin J. App (1902 – 1984), německo-americký profesor anglické středověké literatury, mezi popírače se dostal zformulováním „8 bodů, proč je holocaust podvod“.

¹⁷ David Leslie Hoggan (1923 – 1988) nejvýraznější americký popírač šedesátých let, průkopník amerického revizionismu

¹⁸ Institute for Historical Review (IHR) byl založen r. 1978 jako ústav pro přezkum historických událostí. Od svého vzniku do teď je vedoucí organizací popíračů holocaustu. Tuto skutečnost IHR odmítá – stejně jako všichni popírači holocaustu tvrdí, že se jen snaží o objektivní popsání historie. IHR vydává vlastní seriózně se tvářící časopis *Journal of Historical Review*, prostřednictvím spřáteleného nakladatelství Noontide Press pomáhá k vydávání a distribuci děl popíračů a pořádá konference, kterých se účastní popírači z celého světa.

¹⁹ Z nejvýznamnějších osobností se do této skupiny řadí nedostudovaný Irving nebo inženýr Butz.

²⁰ První dodatek Ústavy USA z roku 1791: „Kongres nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku.“

Popírači získávají přívržence díky dobře zvoleným argumentům a způsobům jejich prezentace. Jejich společným znakem je, že obsahují nepřesné nebo zcela nepravdivé tvrzení, o které se v obhajobě daného argumentu opírají.

2.3.1 Chybějící důkazy

Popírači tvrdí, že neexistují žádné důkazy pro to, že k holocaustu někdy došlo. Svědectví přeživších podle nich nelze za důkazy považovat, protože nejsou věrohodná. Někteří popírači ve svých spisech porovnávají jednotlivé výpovědi svědků a poukazují na jejich neshodnost (bez ohledu na to, že svědkové vypovídají o zkušenostech z různých táborů, pocházejí z různých zemí a podobně). Popírač Jürgen Graf v jedné ze svých přednášek uvádí: „Masové vraždění se údajně odehrálo v kontextu systematické politiky vyhlazení Židů. Na podporu tohoto tvrzení nemohou ortodoxní historici nabídnout nic jiného krom svědeckých výpovědí, které si vzájemně protřečejí a jsou plné technických, přírodovědeckých a logických nemožností.“²¹

Svědectví samotných pachatelů považují popírači za výsledek vynucených přiznání v průběhu Norimberských procesů. Popírač Richard E. Harwood píše: „Nepravá svědectví v Norimberku, která obsahovala přepjatá přiznání, která podporovala mýtus o šesti milionech, byla stále získávána od bývalých německých důstojníků pod nátlakem nebo pod těžkým mučením, jako v nedávno uvedených případech a nebo pod ubezpečením, že k těm, kteří podepíší požadované přiznání, bude soud shovívavý.“

Typickou lží popíračů jsou také tvrzení, že na místech bývalých vyhlazovacích táborů nebyly nalezeny žádné známky jejich existence nebo že fotografie pořízené v táborech v průběhu války a těsně po jejím konci jsou podvrh.

2.3.2 Chybně vykládané úmysly nacistů

Společným znakem mnohých popíračů je kromě odmítání existence holocaustu také snaha ospravedlnit Německo, které podle nich mělo minimální podíl na válečných zločinech. Podle nich Němci vůbec neměli v úmyslu Židy vyhladit, požadovali jen jejich vystěhování. Jinak by prý nebylo možné, aby „údajný holocaust“ tolik z nich přežilo. Jestli byli nějací Židé přece jen zabíjeni, byly to jen „normální oběti války“. Popírači rovněž odmítají existenci jakéhokoliv nařízení k likvidaci Židů – historické dokumenty potvrzující opak buď nezmiňují, nebo je přímo označují za zfalšované.

2.3.3 Plynové komory neexistovaly

Šířitelem této lži byl už Paul Rassinier, na kterého navázali prakticky všichni popírači. Nejaktivnějšími propagátory byli v nedávné době Robert Faurisson²² a Ernst Zündel²³. Argumentují dvěma způsoby: Faurisson poukazuje na „neexistenci očitých svědků plynových komor, resp. jejich používání“, zatímco Zündel se opírá o „výsledky seriózních výzkumů“.

Faurisson v jedné ze svých přednášek říká: „Máme nějaký důkaz o existenci o tom že v prostorách nazývaných jako plynové komory byly lidé zabíjeni plynem, zejména cyklonem B? Odpověď je NE. Nemáme pro to nejmenší vědecký důkaz. Máme nějakou zprávu odborníků o tom, že bylo nalezeno třeba i jen jediné tělo člověka,

²¹ Přednáška Jürgena Grafa na 13. konferenci IHR, Orange County, California, 27.-29. května 2000

²² Robert Faurisson (*1929), francouzský popírač, inspiroval Lechtera k sepsání zprávy o nacistických plynových komorách.

²³ Ernst Zündel (*1939), německý popírač, odsouzen za šíření antisemitismu a popírání holocaustu vydáváním popíračských publikací.

kteřý byl zavražděn jedovatým plynem? Odpověď je NE. Byly provedeny stovky, tisíce pitev. Žádná z nich neprokázala zabíjení tímto plynem. ... Stejně jako vy, kteří věříte v existenci plynových komor, jsem i já věřil, že máme spoustu důkazů, spoustu svědectví. Četl jsem mnoho výpovědí, zejména od lidí jako je Elie Wiesel a Simon Wiesenthal. Můj závěr je, že neexistuje žádný svědek plynování nebo plynových komor. ... Mnohokrát jsem se setkal se Židy, kteří mi říkali: „Pane Faurissone, jak můžete říct, že žádné plynové komory neexistovaly? Já jsem v Osvětimi byl. Jsem žijící svědek.“ Vždy, když se s takovými lidmi setkám, ptám se: „Říkáte, že jste svědek: popište, prosím, plynovou komorou, kterou jste viděl. Popište plynování.“ Odpověď je: „Jak si můžete myslet, že jsem svědkem plynování? Kdybych byl, nebyl bych naživu.“ To znamená: 1) že tato osoba lhala, když říkala „Jsem žijící svědek plynování.“ 2) že podle názoru dotyčné osoby neexistují žádní svědkové, což je špatně. Kdyby tyto fantastické vražedné prostory doopravdy existovaly, měli bychom tisíce svědectví.“ Na ukázkce z Faurissonovy přednášky lze zřetelně pozorovat manipulaci s fakty a vyvozování nevyvoditelných závěrů. Deborah Lipstadtová o Faurissonových metodách říká, že podle nich by mohl být vrah usvědčen jen tehdy, vypovídala by proti němu osoba, kterou zabil.²⁴ Je neuvěřitelné, že Faurissonovy absurdní teze mají zastánce.

Ernst Zündel se pokusil existenci plynových komor popřít „vědecky“. Během procesu v roce 1988, ve kterém byl obviněn z šíření antisemitismu a popírání holocaustu, na svou obhajobu povolal údajného odborníka na zařízení určená k výkonu trestu smrti Freda Leuchtera²⁵, který provedl výzkum v ruinách plynových komor v Birkenau, Osvětimi a Majdanku. Na základě tohoto „výzkumu“, ke kterému neměl ani potřebnou odbornou kvalifikaci, ani povolení, vypracoval zprávu o 192 stranách, v jejímž závěru uvádí: „Po prozkoumání všech materiálů a inspekci všech míst v Osvětimi, Birkenau a Majdanku, autor považuje evidenci za nepřekonatelnou. Na žádném z těchto míst nebyly nalezeny popravčí plynové komory. Je autorovým nejlepším inženýrským názorem, že údajné plynové komory na prohlížených místech nemohly být v minulosti ani nyní používány nebo seriózně zvažovány jako popravčí plynové komory.“²⁶ Leuchter se ve své práci vyjadřuje mnohdy neodborně, údaje, ze kterých vyvozuje závěry, neodpovídají skutečnosti, výzkum jednoznačně postrádal veškeré náležitosti. Jako takový byl vnímán i soudem. Leuchterova zpráva byla označena za nevěrohodnou a Ernst Zündel byl poslán do vězení. Přesto se mnoho popíračů na tuto zprávu stále odvolává.

2.3.4 Zanedbatelné úbytky v židovské populaci během války

Popírači jsou často tázáni, jak vysvětlují „zmizení“ šesti miliónů evropských Židů, jestliže žádný holocaust nebyl, nebo aspoň ne v takovém rozsahu. Nejčastější odpověď revizionistů bývá, že z tohoto počtu zemřela během války velmi malá část, zbytek jednoduše opustil Evropu už před válkou, nebo že Židů bylo na území Německem okupovaných států daleko méně, než se dnes uvádí. Jednou z nejnámějších popírači uznávanou „studií“ na toto téma je pamflet britského nacionalisty Richarda E. Harwooda *Did Six Million Really Die?* (Zemřelo skutečně šest miliónů?). V jejím úvodu se Harwood odvolává na potlačování politických svobod, které zavinil „mýtus holocaustu“. Píše: „A tu narážíme na otázku: Proč tak velká lež? Co je jejím cílem? Na prvním místě se to celkově bezohledně používalo

²⁴ Lipstadtová, Popírání holocaustu, s. 128

²⁵ Fred Leuchter (*1943), autor zprávy, která měla obhájit neexistenci funkčních plynových komor a pomoci tak Ernstu Zündelovi.

²⁶ Leuchterova zpráva, 1988

na potlačování jakéhokoliv druhu nacionalismu. Když lidé v Británii anebo kdekoliv v evropské zemi zkusili prosadit svoje vlastenectví a chránit svoji národní celistvost v dobách, když je ve hře samotná existence národa, jsou okamžitě označeni za „neonacisty“. Neboť samozřejmě nacismus byl nacionalismus a všichni velmi dobře vědí, co se potom stalo - šest milionů Židů bylo vyhlazeno! Tak dlouho, jak bude tento mýtus zveličovaný, zůstanou všichni lidé v otroctví tohoto mýtu.“ Argumenty proti uznávanému počtu obětí holocaustu staví na nadhodnocování počtu židovských emigrantů z předválečné Evropy.

Při používání tohoto argumentu popíračům zpravidla nestačí převrácení skutečností a vytváření polopravd, ale musí své teorie od počátku stavět na lživých údajích.

2.4 Popírání a popírači v České republice

Ačkoliv u nás antisemitismus projevovaný zlehčováním utrpení Židů za války existoval už před rokem 1989, naplno se popírání holocaustu a volání po „revizi historie“ objevilo až v devadesátých letech. Prvními zastánci popírání holocaustu byli členové neonacistických skupin. Ti ostatně dodnes tvoří jádro českých popíračů. Aktivita českých popíračů nespočívá v samostatném „výzkumu“ (ryze českého Irvinga tedy nemáme), ale spíše ve snaze šířit pamflety zahraničních popíračů. To dělají jednak prostřednictvím časopisů vydávaných neonacistickými organizacemi, jednak pomocí různých letáků a brožurek. V poslední době je mocným nástrojem k šíření popíračských materiálů stejně jako v zahraničí internet. Například na stránkách Vzdělávacího institutu²⁷ (jehož název je výsměchem všem skutečným vzdělávacím institucím) jsou volně ke stažení překlady prací takových revizionistických es jako je například Leuchter, Weber, Graf, Harwood nebo Faurisson. Tvůrci stránek spolupracují se svými zahraničními bratříčky, mezi nimiž nechybí kalifornský Institut pro historickou revizi. Většina přívrženců popíračů aktivně vystupuje pouze anonymně na různých internetových diskusních fórech, například na „nekorektním zpravodajském serveru“ zvedavec.org (viz dokumenty), který přejímá články od již zmíněného Vzdělávacího institutu.

2.4.1 Osvětím - Fakta versus fikce

Zvláštním počinem byl nedávný pokus o představení popíračských myšlenek širší veřejnosti, a to prostřednictvím „první české revizionistické studie“ Rudolfa Seidla s názvem Osvětím: Fakta versus fikce a podtitulem Nové a utajované poznatky o holocaustu. Tato tiskovina byla v roce 2005 distribuována do některých českých škol. Ony „nové a utajované poznatky“, které v ní Seidl přináší, nepřekvapí nikoho, kdo je již obeznámen se stylem popíračů. Odvolává se na „vědecké výzkumy“ svých zahraničních kolegů, přináší ničím nepodložené argumenty proti existenci holocaustu nebo bezdůvodně zpochybňuje věrohodnost svědectví přeživších. Pamflet školami pochopitelně příznivě přijat nebyl, ale přispěl k Seidlovi zviditelnění, což je po popírače nepochybně pozitivní.

2.5 Zákonná opatření

Popírání holocaustu je zákony znemožněno v Izraeli a v některých evropských zemích (v Portugalsku, Španělsku, Francii, Švýcarsku, Německu, Belgii, Lucembursku, Lichtenštejnsku, Itálii, Rakousku, České republice, Polsku, Litvě, Rumunsku). Popírání holocaustu je výslovně zakázáno jen v Izraeli (Zákon o zákazu popírání holocaustu) a Rumunsku (Zákon o popírání holocaustu). Zbytek států se

---

²⁷ www.vzdelavaci-institut.com

může popírání holocaustu právně bránit zákony zakazujícími diskriminaci na základě rasy, propagaci zločinných ideologií, popírání zločinů proti lidskosti a podobně. Popírači holocaustu mohou být potrestáni podle rozsahu a závažnosti svého počínání pokutou nebo odnětím svobody.

V České republice je popírání holocaustu zakázáno § 261a zákona č. 140/1961 Sb.: Kdo veřejně **popírá**, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit **nacistické** nebo komunistické **genocidium** nebo jiné zločiny nacistů nebo komunistů proti lidskosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

Značně loajální je v otázce trestnosti popírání holocaustu Velká Británie nebo USA. To je možným vysvětlením četnosti popíračů právě v těchto zemích.

2.6 Nebezpečí popírání

Někteří badatelé v oblasti holocaustu mají na popírače jasný pohled: jsou to šílenci, které je třeba jako takové brát a nevěnovat jim pozornost. S prvním tvrzením se nedá než souhlasit, snad jen s konstatováním, že někteří z oněch šilenců jsou mimořádně schopní a obratní manipulátoři s fakty, a jejich sebevědomý vytríbený projev jim získává posluchače a později i přívržence. Právě proto není možné nevěnovat jim pozornost; vždyť pouze rozeznání zla v zárodku může zabránit jeho rozšíření.

Problém popírání nespočívá ani tak v samotných popíračích, jako spíše v lidech, kteří jim poskytují prostor k vyjádření. Typický příklad takového jednání uvádí Deborah Lipstadtová ve své knize: „Producentka tomu nemohla uvěřit. Nemohla pochopit, že se vzdávám příležitosti vystoupit v její celonárodně vysílaném televizním pořadu. „Vždyť na to téma píšete knihu... Bude to pro vás znamenat výtečnou publicitu.“ Znovu jsem jí vysvětlila, že se nebudu účastnit debaty s popíračem holocaustu. Existence holocaustu není otázkou k diskusi... Producentka mi v posledním pokusu přimět mě změnit postoj položila otázku: „Rozhodně s nimi nesouhlasím, ale nemyslíte, že by naši diváci měli slyšet také druhou stranu?“²⁸ Nebezpečí spočívá v nemalém množství lidí (Lipstadtová dodává, že se s tímto postojem nesetkala poprvé), kteří si stejně jako zmíněná producentka neuvědomují, že v otázce *existence* holocaustu nepřipadá v úvahu žádná diskuse, že zde není žádná „druhá strana“. To nevylučuje diskusi o různých jiných aspektech holocaustu (proč k němu došlo, jak k tragédii přispěla pasivita diváků atd.), ale samotná existence je skutečností, o které se diskutovat ani nedá.

Dalším problémem je klamné zdání nezasvěcených, že v případě diskuse stoupenců „první a druhé strany“ půjde o diskusi dvou odborníků. Popírači holocaustu však rozhodně odborníci nejsou, i když se za ně sami označují a bývají za ně označováni. Tyto ne úplně řídké jevy v kombinaci s časem popíračům nahrávají. Proto je potřeba věnovat popírání holocaustu a jeho propagátorům pozornost, i když si ji nezaslouží.

---

²⁸ Lipstadtová, Popírání holocaustu, s. 21

Závěr

I když jsem svou práci nazvala „Evropský antisemitismus po roce 1945“ a „Popírání holocaustu“, nevyčerpala jsem tato témata v celé jejich šíři a hloubce. Dotkla jsem se pouze nejzávažnějších a nejvýraznějších aspektů této problematiky.

Když jsem se snažila popsat antisemitské tendence v poválečné Evropě, zaměřila jsem se především na mně známé prostředí, tedy Československo. Jsem si vědoma nepřetržité existence antisemitismu ve všech evropských zemích (včetně těch, kde nežijí téměř žádní Židé – v tom případě se mluví o *antisemitismu bez Židů*). Jejich zkoumání však není jednoduché, zejména z důvodu nedostupnosti dokumentů a odborné literatury. Antisemitismem v poválečném Československu se zabývá překvapivé množství studií, narozdíl od antisemitismu v zemích západní Evropy. Tuto skutečnost si zdůvodňuji porevoluční potřebou dokumentace společenských jevů v období 1945 - 1989, která v zemích západní Evropy narozdíl od zemí bývalého východního bloku nebyla. Absence materiálů však neznamena absenci antisemitismu.

V části pojednávající o popírání holocaustu jsem věnovala pozornost především USA a Evropě. Tím nechci říct, že jinde popírání holocaustu neexistuje. Tento problém je kromě Evropy a Severní Ameriky aktuální především v arabském světě, popírači působí i v Latinské Americe nebo v Austrálii. Záměrně jsem si vybrala formu popírání, která je v naší společnosti nejdostupnější a bohužel i nejakceptovanější.

Při psaní této seminární práce jsem vycházela z přečtené literatury, autentických dokumentů a z osobních zkušeností.